

POSTANOWIENIE

30 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Aleksander Stępkowski

na posiedzeniu niejawnym 30 czerwca 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa W.H. i J.H.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 30 września 2021 r., I ACa 129/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz W.H. i J.H. kwotę po 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych na rzecz każdego z powodów tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 15 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w B. zasądził od Bank spółka akcyjna w W. na rzecz W.H. i J.H. solidarnie kwoty 37 528 zł oraz 40 726,52 CHF.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wniósł pozwany.

Wyrokiem z 30 września 2021 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji w punkcie pierwszym w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty: 37.528 (trzydzieści siedem tysięcy pięćset dwadzieścia osiem) złotych oraz 40.726,52 (czterdzieści tysięcy siedemset dwadzieścia sześć i 52/100) CHF (franków szwajcarskich) za

jednoczesną zapłatą przez powodów na rzecz pozwanego kwoty 149.707,46 (sto czterdzieści dziewięć tysięcy siedemset siedem i 46/100) złotych.

Od wyroku Sądu drugiej instancji pozwany wniósł skargę kasacyjną, wskazując na występujące w orzecznictwie sądów powszechnych rozbieżności, dotyczące przede wszystkim odmiennej oceny umów kredytu pod względem spełnienia przez nie wymogów określonych w art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 Prawa bankowego, a więc zachowania wszystkich elementów przedmiotowo istotnych w zakresie oznaczenia kwoty i waluty kredytu.

Ponadto skarżący wskazał na wiele zagadnień prawnych, które jego zdaniem występują w sprawie:

- czy bank zobowiązując się do oddania do dyspozycji kredytobiorcy środki pieniężne zgodnie z przepisem art. 69 ust. 1 Pr.bank. spełnia swoje świadczenie główne z umowy kredytu dopiero z chwilą przekazania tych środków, w wykonaniu dyspozycji kredytobiorcy, na oznaczony w umowie cel, czy też świadczenie to spełnia już z chwilą umożliwienia kredytobiorcy skorzystania z tych środków pieniężnych poprzez wydanie bankowi wiążących dyspozycji uruchomienia kredytu zgodnie z warunkami określonymi w umowie;

- czy klauzule przeliczeniowe w umowie kredytu wyrażonego (denominowanego) w walucie obcej określają „świadczenia główne” stron tej umowy w rozumieniu przepisu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c., czy spełniają jedynie funkcję pomocniczą dla tych świadczeń, i czy w tym drugim przypadku, ich eliminacja z treści umowy jako postanowień niedozwolonych jest równoznaczna z pozbawieniem umowy jej elementów przedmiotowo istotnych (*essetnialia negotii*) prowadzącym do nieważności bezwzględnej umowy;

- czy w przypadku umowy kredytu wyrażonego (denominowanego) w walucie obcej, na podstawie której bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy środki pieniężne określone w walucie obcej, a kredytobiorca zobowiązuje się do ich zwrotu w terminach określonych w umowie wraz z odsetkami, mając zapewnione umowne uprawnienie do świadczenia w tym celu w walucie innej niż waluta umowy (zobowiązania), możliwe jest dalsze wykonywanie umowy pomimo usunięcia z jej treści tego uprawnienia;

- czy dla oceny możliwości dalszego obowiązywania umowy kredytu, po stwierdzeniu w jej treści postanowień abuzywnych decydujący jest stan rzeczy na datę zawarcia umowy, czy też stan rzeczy istniejący w dacie rozstrzygnięcia sporu względnie wniesienia pozwu (zaistnienia sporu);

- czy w przypadku umowy kredytu, która została w całości wykonana i uległa rozwiązaniu przed datą rozstrzygnięcia sporu, dopuszczalne jest jej unieważnienie (stwierdzenie nieważności) w następstwie ustalenia w jej treści postanowień niedozwolonych, a jeśli tak to jakie znaczenie należy nadać wymogowi złożenia przez kredytobiorcę oświadczenia w przedmiocie zgody na dalsze trwanie umowy, skoro w dacie wyrażania takiej zgody umowa już nie obowiązuje;

- czy spełnienie przez dłużnika świadczenia pieniężnego w walucie polskiej w celu umorzenia długu wyrażonego w walucie obcej z istniejącego i ważnego zobowiązania z umowy kredytu lecz bez podstawy umownej do świadczenia w walucie polskiej, na skutek wyeliminowania jej z umowy ze skutkiem *ex tunc*, jest w całości nienależnym świadczeniem, do zwrotu którego uprawniony jest dłużnik, czy też jest świadczeniem prowadzącym do umorzenia długu, w celu którego zostało spełnione, i nie podlega zwrotowi w zakresie w jakim doprowadziło do tego umorzenia?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżącego obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie ilości przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. ma zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się

instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a nie jest przecież jego zadaniem dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. m.in. postanowienia SN: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 24 października 2012 r., I PK 129/12; z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15). Co więcej, przedstawione istotne zagadnienie nie może być pytaniem o trafność stanowiska Sądu Apelacyjnego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem konkretnej sprawy i polemiką ze stanowiskiem Sądów *meriti*, związaną z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa.

Natomiast powołanie się na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń,

dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08; z 24 lutego 2012 r., II PK 274/11; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20).

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wskazane przez skarżącego zagadnienia były już przedmiotem orzecznictwa, zatem nie spełniają elementu „istotności” ani „nowości”.

Wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie jak również wskazane zagadnienia prawne, które w istocie są powtórzeniem zarzutów apelacji, były już przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego, w którym wskazuje się, że stosownie do art. 69 ust. Pr.bank. przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu, wówczas nie powinno budzić wątpliwości, że obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu stanowi główne świadczenie kredytobiorców. Zatem trudno podzielić stanowisko, że klauzula indeksacyjna nie odnosi się bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu bankowego, a zatem do oddania i zwrotu sumy kredytu, skoro wysokość tej sumy wprost kształtuje (zob. zwłaszcza wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22, i z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 54).

Również w bogatym orzecznictwie rozstrzygnięto, że ocenę czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Od tego też momentu klauzule

abuzywne nie są wiążące dla konsumenta, chyba że – jak wskazano powyżej – konsument wyrazi świadomą wolę na objęcie go takim postanowieniem umownym. Mamy zatem do czynienia ze skutkiem *ex tunc*, co oznacza, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej klauzule abuzywne pozostają bez znaczenia dla takiego charakteru tych postanowień umownych (zob. wyrok z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 44).

Odnosząc się do wątpliwości skarżącego dotyczące znaczenia złożenia przez kredytobiorcę oświadczenia w przedmiocie zgody na dalsze trwanie umowy, skoro w dacie wyrażania takiej zgody umowa już nie obowiązuje, należy wskazać, że pozwany nie posiada interesu prawnego w rozstrzygnięciu tego zagadnienia, gdyż nie narusza to jego interesów (por. uchwała składu siedmiu sędziów SN z 15 maja 2014 r. – zasada prawna, III CZP 88/13, OSNC 2014 r., nr 11, poz. 108).

Odnosząc się do ostatniego przedstawionego przez skarżącego zagadnienia prawnego, należy wskazać, że świadczenie spełnione na podstawie niedozwolonego postanowienia umowy musi być postrzegane jako świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna (uchwała składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56). Stanowisko to jest utrwalone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki SN: z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 40/21, i z 29 lipca 2021 r., I CSKP 146/21; z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 52).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania rozstrzygnięto stosownie do art. 98 § 1 i 3 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

[K.O., r.g.]

